

І.В. Олійник

Нестандартні уроки з біології та хімії

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН
2004

ББК 74.262.8
О21

Олійник І.В.

О21 Нестандартні уроки з біології та хімії: Посібник для вчителя. —
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. — 48 с.
ISBN 966-692-406-4

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів у посібнику запропоновано нетрадиційні форми проведення уроків. Це — урок-екскурсія, урок-узагальнення, заочна мандрівка, інтегрований урок, семінар, ділова гра, лекція, консиліум та ін. Такі уроки дають можливість оптимізувати навчальний процес, краще засвоїти матеріал.

Для студентів і вчителів біології та хімії.

ББК 74.262.8

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

Олійник Іванна Володимирівна

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З БІОЛОГІЇ ТА ХІМІЇ

Посібник для вчителя

Головний редактор *Б.С. Будний*
Редактор *Г.Р. Воляник*
Художник *В.А. Басалига*

Підписано до друку 2.07.2004. Формат 60684/16. Папір друкарський.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 2,79. Умовн. фарбо-відб. 2,79.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

ISBN 966-692-406-4

© Олійник І.В., 2004
© Навчальна книга – Богдан,
макет, художнє оформлення, 2004

Передмова

Для розвитку творчих здібностей учнів, їх поступового залучення до самостійної пізнавальної діяльності, забезпечення співпраці між учнями і вчителями традиційного уроку недостатньо, тому на допомогу вчителю приходять нові форми уроків — нестандартні: уроки-семінари, уроки-практикуми, уроки-конференції тощо. У зв'язку зі збільшенням розумового навантаження на уроках практикуються методичні прийоми, що підтримують у школярів інтерес до навчання, бажання вивчати біологію та хімію, стимулюють їхню активність.

Спостереження підтверджують, що проведення нетрадиційних уроків вимагає належної ерудиції, педагогічної майстерності. Вони сприяють виробленню вміння аналізувати, узагальнювати програмовий матеріал.

Читачі даного посібника зможуть ознайомитися з типологією нестандартних уроків. Усе це — результат пошуків нових прийомів та практичного досвіду викладання біології та хімії.

Урок-семінар

Тема. Вплив алкоголю, наркотиків і токсинів на нервову систему і поведінку людини.

Освітні цілі. Встановити причини, наслідки, природу дії алкоголю, наркотиків і переконати учнів у неприпустимості їх вживання, визначити основні шляхи профілактики наркоманії.

Обладнання. Таблиця “Вплив алкоголю на організм”, саморобний плакат “Вплив наркотиків на організм”, діаграма “Порівняльні результати дослідження поширеності—вживання наркотиків та алкоголю серед підлітків”.

Основні поняття і терміни. Алкоголізм, наркоманія, психічна залежність, фізична залежність.

Структура уроку, основний зміст та методи роботи

I. Актуалізація опорних знань учнів.

Біологічний диктант.

Виконайте завдання. Вставте пропущені слова.

Наркотики — це група ... речовин (рослинного або штучного походження), вживання яких призводить до розвитку До них відносять гашиш, маріхуану, ... , кокаїн, ... та інші.

Наркоманія — це захворювання, спричинене вживанням ... з метою зміни ... стану. Вона характеризується непереможним бажанням до повторного введення ... , поступового підвищення **Алкоголізм** — це захворювання, що полягає у ... вживанні алкогольних напоїв, характеризується патологічним занепадом психічної діяльності, фізичними Хворі на алкоголізм стають кволими, малоініціативними, в них зникає цікавість до життя, порушується нічний ... , виникають захворювання ... , розлади ... , ... тощо. **Токсикоманія** — хвороба, що виражається у ... до вживання деяких ... препаратів. Психотропні та снотворні речовини при передозуванні можуть викликати токсичну дію і призвести до Токсичні речовини побутової хімії діють швидко і можуть викликати значні порушення діяльності

Слова для довідок: гашиш, лікарські препарати, токсикоманія, систематичні, хімічні, наркотичні, побутова, героїн, психічний, зміни, сон, центральна нервова система, шлунково-кишковий тракт, серцево-судинна система, статева слабкість.

II. Мотивація навчальної діяльності. Постановка проблемних запитань.

- Чому люди вживають алкоголь і наркотики?
- Як вони до цього звикають?
- Як виникає наркотична залежність?
- Як уникнути цього лиха?

III. Вивчення нового матеріалу. Цю частину уроку можна провести у формі семінару. Учні виконують різні ролі.

1. Виступ нарколога.

Наркоманія — “біла смерть”

На кожні 10 тисяч жителів України припадає 17 наркоманів, 70% споживачів наркотиків — молоді люди віком від 16 до 20 років.

Відмічається тривожна тенденція — усе більше дітей зникає до наркотиків.

Діти 5–7 років уже нюхають клей, ацетон, ковтають таблетки, а деякі до 10 років починають вживати важкі наркотики. Наркоманія й токсикоманія — хвороби, які виникають у результаті зловживання речовинами, що викликають короточасне відчуття приємного психічного стану. Вони характеризуються отруєнням нервової системи і патологічним звиканням до цього.

За статистичними даними, на квітень 2000 року в Україні офіційно було зареєстровано 86 000 наркоманів, причому в індустріальних районах наркоманів утричі більше, ніж у сільських. У 1999 році у стані наркотичного сп’яніння було скоєно 11 000 злочинів, а смертність від наркотиків, порівняно з 1998 роком, збільшилася вдвічі.

2. Фактори, що впливають на початок вживання наркотиків серед молоді (*Бесіда*).

Фактори ризику

Зовнішні:

- а) економічні та соціальні труднощі;
- б) мода, прагнення вжитися у те оточення, компанію, які для молоді людини цікаві та де вживання наркотиків — норма;
- в) доступність наркотиків;
- г) прийняті в громаді закони, що сприяють поширенню наркотиків.

Індивідуальні:

- а) негативні стосунки в родині, з друзями;
- б) нелюбов до школи, неуспішне навчання;
- в) позитивне ставлення до алкоголю і наркотиків.

3. Загальні відомості (*виступ хіміка*) про наркотики.

Історія вживання наркотиків.

Багато тисяч років тому люди звернули увагу на те, що деякі речовини мають особливий вплив на людину — спричиняють галюцинації, заспокоєння, знімають болісне відчуття, покращують сон, формують стан душевного комфорту, задоволення, емоційного підйому. Вживання цих речовин найчастіше було пов’язано з релігійними обрядами.

Ейфорія та неадекватна веселість, потім дивне займання після вживання зілля з різних рослин незмінно супроводжувало грецькі вакханалії, релігійні свята мешканців джунглів Амазонки або верхів’я Нілу. Якщо в

минулі століття їх використовували доволі рідко, то у ХХ столітті наркоманія і токсикоманія розповсюджувалися дуже широко, особливо у великих містах.

У наш час наркоманія стала хворобою незахищених прошарків суспільства, а точніше — найслабших його членів.

Класифікація наркотичних речовин, їх вплив на організм людини

Препарати опіуму

(героїн, морфін, кофеїн):

- ◆ СНІД (смерть, тромби);
- ◆ емболія судин легенів (смерть);
- ◆ бактеріальний ендокардит (смерть);
- ◆ абцис мозку (смерть);
- ◆ дефекти розвитку новонароджених;
- ◆ розумова деградація (смерть від передозування).

Маріхуана:

- ◆ захворювання органів дихання (рак легенів);
- ◆ пошкодження статевих органів;
- ◆ ураження печінки, мозку, селезінки;
- ◆ дефекти розвитку новонароджених;
- ◆ потяг до вживання сильніших наркотиків.

Кокаїн:

- ◆ безсоння;
- ◆ депресія;
- ◆ психоз;
- ◆ смерть.

Інгалянти:

- ◆ пошкодження легенів, мозку, печінки;
- ◆ смерть через задуснення;
- ◆ анемія.

4. Поширення наркотиків. (Виступ соціолога.)

Як не дивно, але сьогодні стрімко розширюється ринок наркотиків, а точніше — захоплення в їх пастку все нових і нових жертв робиться руками самих наркоманів. Ці люди часто виступають під личиною людинолюбства та щирості, у ролі безкоштовних поширювачів щастя. У своєму “місіонерстві” вони щиро засмучуються, коли хтось не відчув райської насолоди та неземного задоволення. Кожна подальша доза буде все більшою, а її ціна — тільки вищою.

Перший вал наркотиків обрушився на країни СНД та Україну ще в період афганської війни. Сьогодні наркотики продовжують надходити не лише з Афганістану і сусіднього з ним Пакистану, але й із колишніх республік СРСР. Експансія опіуму з азійського напрямку збільшилася з 1992 по 1998 рік майже у 1600 разів. Із Китаю контрабандним шляхом надходить ефедрин та ефедриновмісні препарати, з Азербайджану, разом із фруктами, автотранспортом також ідуть наркотики. Зростає кількість підпільних лабораторій “білої смерті”. А причина одна — у переважної більшості наркоманів немає грошей не тільки на опій, а й на анашу. От і вариться у притонах “гвинт” — дешевий наркотик на основі нервітіну, який виснажує людину і косить, як смертна коса.